

VOORTGANGSRAPPORTAGE

AGRARISCH NATUURBEHEER 2016

Inclusief verbeterplan 'Brede aanpak weidevogels'

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Afbakening	4
1.2 Leeswijzer	4
2. Samenvatting.....	5
2.1 Samenvatting	5
3 Beleidskader	6
3.1 Inleiding.....	6
3.2 Kadernotitie	6
3.3 Natuurbeheerplan 2016	7
3.4 Beleidsmonitoring	7
3.5 Ex ante evaluatie ANLb	9
4 Voortgang	10
4.1 Inleiding.....	10
4.2 Voortgangsgesprekken met agrarische collectieven	10
Ecologische resultaten – wisselend beeld	10
Predatie	11
ICT-systeem	12
Flexibiliteit.....	12
Controles door NVWA.....	12
Afstemming met terreinbeherende organisaties.....	13
Afstemming met vrijwilligers	13
Afstemming met waterschappen	14
Collectieven vol goede moed	14
5. Maatschappelijke input.....	15
5.1 Inleiding.....	15
5.2 Organisatie maatschappelijke input: Taskforce Agrarisch Natuurbeheer	15
5.3 Reacties maatschappelijke partijen	15
6. Brede aanpak weidevogels (verbeterplan)	17
6.1 Achtergrond	17
6.2 Landelijk plan van aanpak en scenariostudie	17
6.3 Ontwikkeling en verbeterplan provincie Zuid-Holland	18
6.3.1 Verbeteringen binnen het ANLb	19
6.3.2 Ontwerpen kerngebieden	19
6.3.3 Verbeteringen buiten het ANLb	20
6.4 Proces/mijlpalen.....	21

1. Inleiding

De stand van de weidevogels neemt al jaren af. Ook in de Provincie Zuid-Holland nemen de weidevogels af. Een belangrijk deel van de populatie weidevogels broedt in agrarisch gebied. Via agrarisch natuurbeheer worden maatregelen gesubsidieerd ten gunste van weidevogels. Per 2016 is in dit kader een nieuw stelsel van kracht geworden. In 2015 zijn subsidieaanvragen van tien gebiedscollectieven voor de periode 2016 tot en met 2021 goedgekeurd. Deze aanvragen zijn voornamelijk gericht op weidevogelbeheer. Daarnaast is subsidie voor het beheer van slootkanten, voor akkerranden en voor maatregelen ten behoeve van de waterkwaliteit verstrekt. In het najaar 2016 zijn de voortgangsgesprekken met de gebiedscollectieven gevoerd over het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Deze notitie geeft een beeld van de uitvoering en resultaten van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer door de gebiedscollectieven.

Het agrarisch natuurbeheer vormt een belangrijk onderdeel van de brede aanpak weidevogels van de Provincie Zuid-Holland. Andere onderdelen van de brede aanpak zijn bijvoorbeeld weidevogelreservaten binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de ontwikkeling van een duurzame landbouw richting natuurinclusieve landbouw en kennisvermeerdering middels expertsessies. De komende tijd werkt de Provincie Zuid-Holland bovendien aan een verbeterplan weidevogels. We doen dat onder andere omdat er binnen en buiten de provincie zorgen zijn over de weidevogelstand. De grote zorgen rond de populatie vormen ook de aanleiding voor de afspraak dat provinciale staten jaarlijks worden geïnformeerd over de voortgang van het agrarisch natuurbeheer. Hierbij bieden we u de eerste versie aan.

1.1 Afbakening

Deze voortgangsrapportage agrarisch natuurbeheer gaat vooral in op weidevogels. Dit is ook conform de kadernotitie agrarisch natuurbeheer, waarin we gezamenlijk hebben vastgelegd ons voornamelijk te richten op weidevogels.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een samenvatting van de voortgangsrapportage. Hierin is ook een aantal beleidsadviezen opgenomen. Hoofdstuk 3 gaat in op het beleidskader voor weidevogels en agrarisch natuurbeheer. Hoofdstuk 4 geeft een beeld van de voortgang over 2016. Hoofdstuk 5 gaat tot slot in op het verbeterplan weidevogels, dat komende maanden door de provincie Zuid-Holland uitgewerkt gaat worden.

2. Samenvatting

2.1 Samenvatting

In 2016 is voor het eerst ervaring opgedaan met het nieuwe stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Dit bleek echt een aanloopjaar. Collectieven hadden op meer flexibiliteit binnen het stelsel gehoopt. Door aanloopproblemen hebben collectieven minder tijd in het veld kunnen besteden en minder energie kunnen steken in de afstemming met maatschappelijke partijen. Het gebrek aan afstemming en de beperkte invloed die zij op de collectieve plannen gehad hebben, waren voor een aantal maatschappelijke partijen aanleiding hun zorgen te uiten omtrent de kwaliteit van het huidige beheer. Over het beheer voor de weidevogels hebben we wisselende geluiden gehoord. In sommige gebieden is de afname van het aantal broedparen gestopt, in andere niet.

In het kader van de brede aanpak weidevogels is de Provincie Zuid-Holland bezig met het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan weidevogels. Hierbij worden de zorgen van de maatschappelijke partijen (waaronder ook de collectieven) meegenomen. De Provincie Zuid-Holland gaat komende jaren extra inzetten op verbetering van de onderlinge dialoog samen met alle betrokken partijen.

3 Beleidskader

3.1 Inleiding

De stand van de weidevogels neemt al jaren af. Een belangrijk deel van de populatie weidevogels broedt in agrarisch gebied. Via agrarisch natuurbeheer worden maatregelen gesubsidieerd ten gunste van weidevogels. In 2013 zijn aanbevelingen gedaan om de effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer te vergroten. Kernpunten hieruit zijn: het beheer beter afstemmen met omliggende weidevogelreservaten; concentratie van beheer in grote, kansrijke gebieden en uitvoering door grote collectieven die werken met gebiedsregisseurs met kennis van weidevogels en agrarische bedrijfsvoering. Provincies en het Ministerie van EZ hebben in samenspraak met agrarische natuurverenigingen en natuurorganisaties de aanbevelingen opgepakt en dit heeft geresulteerd in een nieuw stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb).

De kaders voor het nieuwe agrarisch natuurbeheer in Zuid-Holland zijn vastgelegd in de kadernotitie 'Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Zuid Holland. Samen naar een nieuw stelsel'. Deze notitie is vooraf voorgelegd aan de betrokken partijen. Deze kadernotitie is door provinciale staten in december 2014 vastgesteld.

In 2015 zijn subsidieaanvragen van tien gebiedscollectieven voor de periode 2016 tot en met 2021 goedgekeurd. Deze aanvragen zijn voornamelijk gericht op weidevogelbeheer. Daarnaast is subsidie voor het beheer van slootkanten, voor akkerranden en voor maatregelen ten behoeve van de waterkwaliteit verstrekt.

De overgang naar het nieuwe stelsel van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer kent een intensieve voorbereiding in de jaren voor 2016; 2016 stond in het teken van het opdoen van ervaringen in zo'n eerste beheerjaar. Landelijk is door de koepelorganisaties BoerenNatuur, Natuurlijk Platteland Oost, Natuurrijk Limburg, LTO Noord, Veelzijdig Boerenland en ZLTO voor de verdere professionalisering van de agrarische collectieven de Stichting Collectief Agrarisch Natuurbeheer (SCAN) opgericht. In Zuid-Holland is daarnaast de Taskforce Agrarisch Natuurbeheer in 2016 actief geweest. Hierin werkte Boeren natuur Zuid-Holland, de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, de Groene Motor en het LEI samen om de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer af te stemmen met maatschappelijke partijen en verder door te ontwikkelen, kennis te delen en de vrijwilligers binnen het agrarisch natuurbeheer te ondersteunen. Op bestuurlijk niveau is in aanloop naar het nieuwe ANLB onder leiding van de gedeputeerde met de partijen van de Taskforce regelmatig overleg gevoerd. Ook is er vanuit de provincie Zuid-Holland de nodige inspanning geleverd om de agrarische collectieven te ondersteunen in dit eerste jaar van het nieuwe stelsel.

3.2 Kadernotitie

In de kadernotitie 'Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Zuid Holland. Samen naar een nieuw stelsel' zijn de belangrijkste kaders voor het stelsel van agrarisch natuur- en landschapsbeheer vastgelegd. Deze zijn:

1. Het agrarisch natuurbeheer richt zich in eerste instantie op weidevogels.
2. Alleen kansrijke weidevogelgebieden, de kerngebieden, komen in aanmerking voor subsidie.
3. Collectieven van agrarische- natuurverenigingen doen in samenwerking met natuurbeheerders en vrijwilligers (Groene Motor, Natuur- en Vogelwacht, KNNV) voorstellen voor kansrijke kerngebieden.
4. Collectieven organiseren het beheer.
4. De provincie stelt de kerngebieden en doelen vast en heeft een regierol.
5. In tweede instantie wordt ingezet op open akker/akkerfauna, natte dooradering en landschap

In de kadernotitie is bewust veel verantwoordelijkheid bij de collectieven gelegd, omdat zij beschikken over gebiedskennis.

3.3 Natuurbeheerplan 2016

In het Natuurbeheerplan 2016 zijn de uitgangspunten uit de kadernotitie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Zuid Holland verder uitgewerkt in kenmerken, doelen en criteria voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Dit betreft de volgende criteria voor Open grasland

- Aanwezigheid van voldoende doelsoorten: binnen een mozaïek 50 broedparen per 100 ha
- Oppervlakte zwaar beheer minimaal 20% van de totale oppervlakte van de aanvraag
- Beheerregie: De gebiedscoördinator is verantwoordelijk voor de regie op het beheer (bv tijdstip van maaien)
- Aansluiting NNN : De NNN-gebieden kunnen onderdeel uitmaken van het mozaïekbeheer.

In het Natuurbeheerplan 2016 is opgenomen dat de provincie een eigen inhoudelijke beoordeling van het ecologische rendement op basis van de criteria van het Natuurbeheerplan geeft. Hiervoor is advies ingewonnen van externe deskundigen, die een reactie hebben gegeven op de effectiviteit van de gebiedsaanvragen als geheel.

3.4 Beleidsmonitoring

Nulmeting

Om de resultaten van het nieuwe beleid voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) in de komende jaren te volgen, is in 2015 een nulmeting weidevogels uitgevoerd. Deze nulmeting is uitgevoerd in drie regio's in de Provincie Zuid-Holland. Binnen de geselecteerde gebieden liggen reservaten in beheer bij terrein beherende organisaties (TBO's), boerenland met daarop agrarisch natuurbeheer en boerenland met daarop een regulier agrarisch beheer. Dezelfde meting zal na drie en zes jaar worden herhaald.

Aan de uitkomst van de nulmeting zijn de volgende conclusies verbonden:

In de nulmeting zijn in totaal 5000 territoria van 20 soorten weidevogels vastgesteld. Daarvan kwamen er elf voor op de Rode Lijst (wintertaling, zomertaling, slobbeend, patrijs, grutto, tureluur, visdief, zwarte stern, veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart).

- In gangbaar boerenland ligt de dichtheid aan weidevogels circa 50% lager dan in gebieden met beheercontracten en niet voor weidevogels beheerde natuurgebieden.
- In weidevogelreservaten is de dichtheid aan weidevogels vier maal hoger dan in de gebieden met beheercontracten en niet voor weidevogels beheerde natuurgebieden.
- Op basis van de onderzoeksresultaten is het aannemelijk dat het optimaal inrichten en beheren van de nieuwe natuurgebieden als weidevogelreservaat tot substantieel hogere dichtheden aan weidevogels in die gebieden zal leiden.

Meetnet weidevogels Zuid-Holland (onderstaande tekst is ook opgenomen in Voortgangsrapportage Groen)

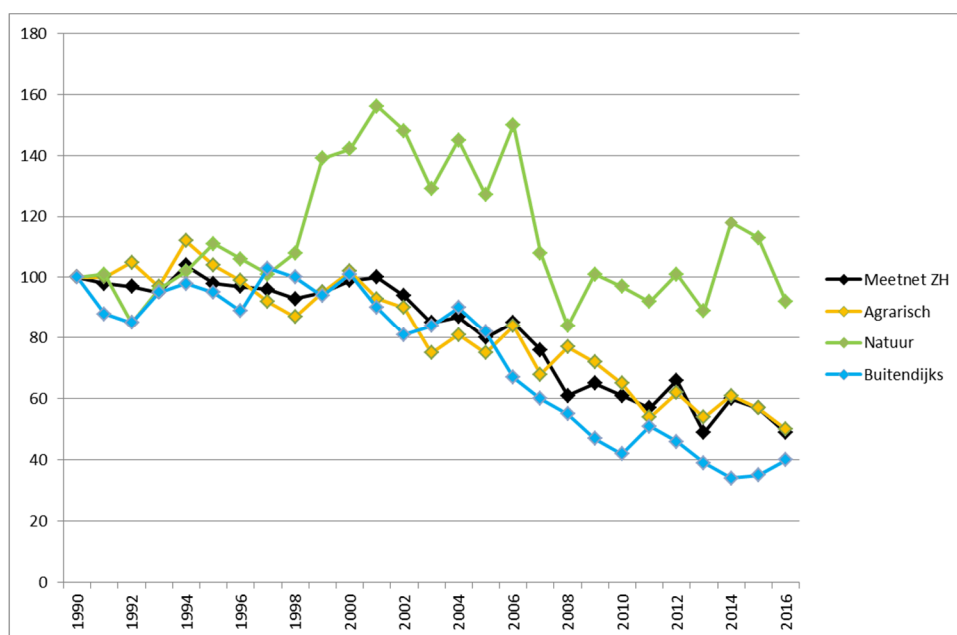
Het Meetnet Weidevogels Zuid-Holland loopt sinds 1990 en omvat 109 proefvlakken verspreid over de hele provincie. Ze liggen zowel in het natuurnetwerk als in het agrarisch gebied (met en zonder agrarisch natuurbeheer en binnen/buiten de planologisch beschermde weidevogelgebieden¹).

Uitvoeringsresultaten in 2016

Over de periode 1990 tot 2016 is de stand van de zogenaamde primaire weidevogels² na een redelijk stabiele periode van tien jaar vanaf circa 2000 gehalveerd (zie zwarte lijn in onderstaande figuur). Binnen het NNN leek het in de periode 1998 tot 2006 erg goed te gaan met de weidevogels. Daarna is de index weer gedaald tot ongeveer het niveau van de jaren '90. In het agrarisch gebied was de stand tot ongeveer 2000 stabiel en is daarna afgenomen tot nu ongeveer 50% van het niveau begin 90-er jaren.

Bijna alle primaire weidevogelsoorten vertonen een afname. De primaire weidevogels doen het beter binnen het Natuurnetwerk dan in agrarisch gebied.

Voor de instandhouding van populaties is ook het aantal opgroeiende jongen van groot belang. Van weidevogels is bekend dat de populaties sterk verouderen. Voor de grutto is het aantal opgroeiende jongen (in het eerste jaar) berekend met behulp van het bruto territoriaal succes (BTS). Dit was in 2016 "mogelijk voldoende", namelijk 58,1%. Voor zekere instandhouding van de populatie is een BTS van 65% of meer nodig.

¹ In de Verordening Ruimte zijn belangrijke weidevogelgebieden aangewezen. Deze gebieden overlappen deels met de leefgebieden binnen het agrarisch natuurbeheer. In delen zonder overlap is geen actief beleid gericht op weidevogels, maar deze gebieden zijn wel planologisch beschermd.

² zomertaling, slobend, kuifeend, patrijs, scholekster, Kievit, kemphaan, watersnip, grutto, wulp, tureluur, veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart

3.5 Ex ante evaluatie ANLb

Wageningen Environmental Research en Sovon Nederland hebben in opdracht van het IPO eind 2016 een ex ante evaluatie over het ANLb opgeleverd.³ Er is gekeken naar de omvang, de ligging van de beheerde percelen ten opzicht van kansrijke gebieden, de ruimtelijke samenhang en de kwaliteit van weidevogelhabitat onder het nieuwe ANLb. Voor ruimtelijke omvang en ligging is een vergelijking gemaakt met de situatie uit 2010: het eerste jaar van het agrarisch natuurbeheer onder het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Hieruit blijkt dat het beheer binnen kansrijke gebieden in Nederland en eveneens in Zuid-Holland is toegenomen.

De belangrijkste landelijke conclusies luiden als volgt:

De omvang van het beheer is tussen 2010 en 2016 gedaald van ca. 143.000 naar 90.000 ha. Van het zware weidevogelbeheer ligt in Zuid-Holland circa 56% in wat Alterra kansrijk gebied noemt (NL: ca. 62%). Van het lichte beheer ligt binnen Zuid-Holland 49% binnen wat Alterra kansrijk gebied noemt (NL: 53%). Alterra heeft bij de bepaling wat door hen als kansrijk gebied wordt aangemerkt niet de lokale kennis van gebiedspartijen meegenomen. In Zuid-Holland is besloten om de gebiedskennis en motivatie van de collectieven bij de begrenzing minstens zo zwaar mee te wegen als de uitkomsten van een eerder rapport van Alterra over kerngebieden.

Opvallend is dat provincies die bij de begrenzing van subsidiabel weidevogelgebied in het Natuurbeheerplan alleen de aanbevolen kerngebieden uit het eerdere rapport van Alterra met kansrijke weidevogelgebieden over hebben genomen, in de ex ante evaluatie ANLb ver onder de 100% blijven van beheer op de 'juiste' plek. De wetenschappelijke benadering of een gebied voor weidevogels geschikt is, geeft dus nog geen betrouwbaar beeld en daarmee blijft de lokale gebiedskennis van groot belang.

³ Wageningen Environmental Research, 2016. Ex-ante-evaluatie ANLb-2016 voor lerend beheer.

4 Voortgang

4.1 Inleiding

De aanvraagperiode voor subsidieaanvragen onder het nieuwe stelsel liep van 1 juni tot 31 juli 2015. In deze periode moesten de agrarische collectieven hun gebiedsaanvragen indienen. In deze gebiedsaanvragen moeten de collectieven aangeven:

- Het minimale en maximale aantal hectares aan beheer
- Het gemiddelde bedrag per hectare per leefgebied
- Onderbouwing van de aanvraag zowel ecologisch als financieel
- Welke beheerstrategie zij gaan hanteren (met daarin bijvoorbeeld beschreven hoe de afstemming van het beheer op omliggend NNN-gebied, hoe overleg met maatschappelijke partijen en bijsturen van het beheer op basis van monitoring is georganiseerd)

Voor 2016 is voor in totaal bijna 5,8 miljoen euro aan jaarlijkse beheersubsidie beschikbaar. Deze subsidiebeschikkingen kennen een looptijd van 6 jaar.

Voor en tijdens de aanvraagperiode kampten de collectieven nog erg met haperende ICT-systemen, onwennigheid met het nieuwe stelsel en regels en hoge werkdruk om met alle geïnteresseerde deelnemers te spreken en het gewenste beheer in te passen. Omdat deze processen bij veel collectieven meer tijd hebben gevegd dan was voorzien, is er in een aantal gevallen in de aanloop naar de subsidieaanvraag weinig afstemming geweest met andere gebiedspartijen. Desondanks zijn de subsidieaanvragen allemaal goedgekeurd en is met de collectieven afgesproken dat de afstemming van het beheer gedurende het beheerseizoen extra aandacht zou krijgen.

Aan het einde van het beheerjaar levert ieder collectief een voortgangsrapportage aan de provincie op waarbij zij ingaan op het gerealiseerd beheer, de resultaten van het beheer, hoe de afstemming van het beheer is verlopen en wat de verbeterpunten zijn voor komende jaren. Dit is vervolgens input voor de voortgangsgesprekken die de provincie met ieder collectief voert.

4.2 Voortgangsgesprekken met agrarische collectieven

Eind december zijn door de provincie Zuid-Holland de eerste voortgangsgesprekken gevoerd met de tien collectieven die binnen de provincie actief zijn. Gedurende het beheerjaar is er in het kader van de Taskforce Agrarisch Natuurbeheer informatie opgehaald bij de terreinbeherende organisaties en vrijwilligers over hoe het beheer verloopt. Deze informatie is meegenomen in de voortgangsgesprekken. In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van deze gesprekken weergegeven. Dit hoofdstuk geeft achtereenvolgens een beeld van de collectieven weer ten aanzien van de ecologische resultaten, van een aantal zorg-/verbeterpunten, en van de afstemming met maatschappelijke partijen. We sluiten af met een vooruitblik naar de toekomst. Per punt wordt een aantal verbeterpunten genoemd. Desondanks zit er volop energie en ambitie bij de collectieven. Veel zijn ervan overtuigd dat het nieuwe stelsel een (grote) stap in de goede richting is. Vervolgens komt de afstemming met andere betrokkenen (vrijwilligers, terreinbeherende organisaties) aan bod. Tot slot wordt ingegaan op de ecologische resultaten.

Ecologische resultaten – wisselend beeld

In een aantal gebieden waren de aantallen en het broedsucces afgelopen seizoen niet goed. Het koude en natte weer in het vroege voorjaar heeft bijvoorbeeld veel jonge kieviten de das omgedaan. Maar er waren ook positieve geluiden. Bij een aantal collectieven lijkt het erop dat er afgelopen jaar meer gruttokuikens vliegvlug zijn geworden dan in voorgaande jaren. De achteruitgang van de weidevogels is echter nog niet

gestopt (blijkt ook uit de gegevens uit het weidevogelmeetnet, zie paragraaf 3.4). In regulier agrarisch land wordt er voor de weidevogels veelal te vroeg en te vaak gemaaid. Grote delen van polders worden zodra het weer het toelaat in een paar dagen tijd gemaaid. Half tot eind april kan dan binnen een week het aanzicht van complete polders totaal veranderen. De percelen die wel blijven staan, zijn vaak uniform en weinig kruidenrijk. Hierdoor is er op deze percelen niet veel voedsel te vinden voor weidevogelkuikens.

Onderstaande tabel bevat per collectief een beeld van de ecologische resultaten. De tabel geeft geen uniform beeld omdat collectieven vrij zijn de monitoring zelf in te richten. Ook de wijze van rapporteren in de voortgangsrapportages is vormvrij gehouden.

Collectief	Ecologische resultaten
Krimpenerwaard	De weidevogelpopulatie is in het afgelopen beheerjaar gestegen. Bij de tellingen en monitoring zijn meer weidevogels geteld dan in voorgaande jaren.
Alblasserwaard Vijfheerenlanden	Andere plekken en manier geteld. Dichtheid grutto afgenomen t.o.v. 2006 maar licht toegenomen t.o.v. 2015, kievit afgenomen t.o.v. 2006, scholekster stabiel, tureluur licht toegenomen t.o.v. 2006. Het voortplantingssucces lag voor de grutto boven minimumniveau om een duurzame populatie in stand te houden.
Midden-Delfland	Het totale aantal broedparen steeg met 25%, voor de provinciale doelsoorten bedroeg de stijging 20%. Het voortplantingssucces lag voor de grutto onder het minimumniveau, maar wel hoger dan in 2015. Het voortplantingssucces van de tureluur zat rond het minimumniveau, voor kievit en scholekster was het (relatief) hoog.
Rijn & Gouwe Wiericke	Sterke afname aantal nesten, maar op ander oppervlak gebaseerd. Het voortplantingssucces van de grutto was hoog, maar de telling was niet representatief wegens veel immigratie van buiten het gebied.
Hollandse Venen	Veel minder kievitsnesten op grasland, rest redelijk stabiel.
Lopikerwaard	De kievit had te leiden van natte en koude voorjaar. Door afsluiten last-minute beheer lijkt resultaat voor met name de grutto in 2016 niet ongunstig.
Groene Klaver	Grutto's deels niet tot broeden gekomen, vermoedelijk vanwege het koude en natte weer eind april. Het aantal kievieten is sterk teruggelopen. Sterke afname in aantal territoria t.o.v. 2013 in deelgebied waar monitoring is uitgevoerd.
Hoekse Waard	Aantallen moeilijk te geven, maar lijkt erop dat er meer vogels zijn.
Zuid-Hollandse Eilanden	De aantal nesten die op de legselbeheer percelen zijn gevonden waren minder dan de voorgaande jaren, Maar bij de monitoring op percelen met zwaar beheer zijn er meer territoria van grutto's en tureluurs gevonden dan de laatste jaren.

Predatie

Ten aanzien van predatie levert afgelopen jaar een wisselend beeld op. Predatie van nesten was in een aantal gebieden lager dan in vorige jaren. Desondanks zijn er lokaal veel nesten en jonge vogels verloren gegaan door predatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarom ontheffing verleend voor de jacht op vossen.

Verbeterpunten

De collectieven zullen komend jaar beter overleg voeren met de wildbeheereenheden. Ook blijven collectieven waar mogelijk inzetten op preventie. Een van de opties daarbij is om percelen uit te rasteren. Dat kan onder bepaalde omstandigheden nuttig zijn om predatie door vossen tegen te gaan. Dit werkt echter niet altijd en is ook arbeidsintensief.

ICT-systeem

Afgelopen jaar was duidelijk een aanloopjaar, het eerste jaar dat het nieuwe stelsel draaide. Dit werd ondersteund door een nieuw ICT-systeem, opgezet door SCAN (Stichting Collectief Agrarisch Natuurbeheer). Dit ICT-systeem draaide nog niet optimaal. Omdat het beheer tot op de centimeter nauwkeurig moet worden ingetekend in GIS-programma, maar dit niet altijd aansluit op wat een agrariër in zijn perceelsregistratie bij de RVO opneemt, ontstonden veel foutmeldingen. Het kostte de collectieven veel tijd om de meldingen te verwerken en al die tijd kon men niet in het veld zijn of het beheer goed afstemmen met andere partijen. Dat leidde bij veel partijen tot frustraties. De collectieven hebben aangegeven dat het essentieel is dat deze administratieve lasten in het komende seizoen kleiner zullen zijn.

Verbeterpunten

Landelijk is er een stroomlijnproject opgestart om de ICT-problemen op te lossen.

Flexibiliteit

Na een jaar werken met het vernieuwde stelsel blijkt dat het stelsel uiteindelijk minder flexibel is dan vooraf gehoopt. In verband met een harde Europese regel moeten wijzigingen in het geplande beheer minimaal 14 dagen voor de ingreep gemeld worden. Dat hoeft geen probleem te zijn wanneer een agrariër 14 dagen later wil gaan maaien. Maar dat wordt wel problematisch als er vroeger gemaaid kan worden, omdat er geen weidevogels zitten. Veel collectieven hadden bijvoorbeeld standaard het pakket met rustperiode op 8 of 15 juni afgesloten met boeren, met het idee om daar eerder te gaan maaien als er geen weidevogels zouden zitten of juist later wanneer er wel nog weidevogels broeden of er nog met niet-vliegvlugge jongen zijn. Als de ingreep in tijd naar voren gaat dan moet 14 dagen voor die nieuwe datum er een melding gedaan worden in het systeem. En dat is bijna onmogelijk.

Verbeterpunten

Een aantal collectieven heeft de standaard voor rustperiode tot 1 juni aangepast, zodat maatwerk naar achteren mogelijk is. Goede afstemming met de vrijwilligers om bijvoorbeeld te bepalen of maaien op 1 juni al kan, is hierbij van groot belang.

Controles door NVWA

De Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) heeft afgelopen jaar toezicht gehouden op het nieuwe stelsel. Controles zijn onderdeel van het stelsel en verplicht in verband met de Europese cofinanciering. De collectieven geven aan dat de controles op zich niet een probleem zijn. Echter, de uitvoering van de controles is niet overal op een efficiënte wijze uitgevoerd. Omdat er steekproeven worden getrokken op het niveau van een beheereenheid en niet op het niveau van een beheerder, kon de situatie ontstaan dat een deelnemer in korte tijd meerdere bezoeken kreeg voor hetzelfde beheer, maar een ander perceel. Dit heeft bij alle partijen tot frustraties geleid.

Verbeterpunten

Inmiddels is met de NVWA overlegd en voor komend jaar zal de NVWA bij de planning van de veldbezoeken nadrukkelijk meenemen bij welke beheerder men moet zijn. Zo kunnen controles geclusterd worden en ontstaat er voor zowel de NVWA als de deelnemers een efficiëntere uitvoering van de controles.

Afstemming met terreinbeherende organisaties

Binnen het ANLb zijn de collectieven verantwoordelijk voor de uitvoering van het agrarisch natuur en landschapsbeheer. Daarbij worden zij geacht te overleggen en af te stemmen met de beheerders van nabij gelegen NNN-gebieden, meestal betreft dit de terreinbeherende organisaties (TBO's; Zuid-Hollands Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer). De TBO's hebben daarmee een belangrijke rol in het weidevogelbeheer. Ten aanzien van de afstemming met TBO's is er een wisselend beeld. Verschillende collectieven hebben veel overleg en afstemming met terreinbeherende organisaties, terwijl dat bij andere collectieven moeizamer gaat. De oorzaken zijn dan divers; soms zijn collectieven onvoldoende toegekomen aan het onderhouden van contacten. Daarnaast komt het ook voor dat de terreinbeherende organisaties lieten weten geen tijd te hebben voor overleg en/of afstemming. De betrokken collectieven hebben aangegeven dit een gemiste kans te vinden, omdat zij graag willen leren van de ervaringen van de terreinbeherende organisaties.

Verbeterpunten

PZH gaat met zowel de collectieven als de TBO's in overleg over het verbeteren van de samenwerking. PZH zal hierin zelf een faciliterende en waar nodig regisserende rol oppakken. De eerste gesprekken met de collectieven zijn hierover al gevoerd. De effectiviteit van het weidevogelbeheer is gebaat bij een goede afstemming van het beheer.

Afstemming met vrijwilligers

De beheerplannen zijn in het voortraject van de aanvragen voorgelegd aan vrijwilligersgroepen. Vanwege de hectiek in die periode is het niet bij alle collectieven gelukt om het commentaar van de vrijwilligers te verwerken. Dit heeft bij veel vrijwilligers geleid tot zorgen omtrent de kwaliteit van de gebiedsaanvragen. Een aantal (leden van) vrijwillige weidevogelwerkgroepen heeft die zorgen inmiddels geuit via brieven aan GS en PS.

Een goed voorbeeld is het collectief dat de eerste voortgangsrapportage aan de vogelwerkgroep heeft voorgelegd, en gevraagd om een reactie. Deze reactie is vervolgens opgenomen in de voortgangsrapportage. De afstemming tussen deze partijen kan echter in veel gevallen beter.

Over de samenwerking met vrijwilligers wordt door de collectieven als positief ervaren. Bij een van de voortgangsgesprekken was de lokale weidevogelwerkgroep ook aanwezig. Collectieven gaven wel aan dat er bij vrijwilligers een omslag gewenst is. Het nieuwe systeem is meer gericht op het vliegvlug worden van kuikens. Om daar gegevens over te verzamelen, worden alarmtellingen uitgevoerd. Dat vraagt andere kwaliteiten dan het zoeken van nesten, dat traditioneel door veel vrijwilligers gedaan werd. Een aantal collectieven heeft de monitoring daarom uitbesteed aan professionele krachten.

Verbeterpunten

Net als in het geval van de TBO's gaat de PZH met zowel de vrijwilligers als de collectieven in overleg over het verbeteren van de samenwerking. PZH zal hierin zelf een faciliterende en waar nodig regisserende rol oppakken. De eerste gesprekken met de weidevogelvrijwilligers zijn hierover al gevoerd.

De effectiviteit van het weidevogelbeheer is gebaat bij een goede afstemming van het beheer. Daarnaast onderschrijft PZH de ambitie van de collectieven om meer vrijwilligers op te leiden om alarmtellingen uit te kunnen voeren.

Afstemming met waterschappen

Nieuw in het stelsel is het opnemen van watermaatregelen ten gunste van de waterkwaliteit. Vanwege het belang voor de waterschappen met betrekking tot de waterkwaliteit wordt de cofinanciering voor deze maatregelen door de waterschappen geregeld. Een aantal collectieven is vanwege de onbekendheid met deze maatregelen voorzichtig begonnen met watermaatregelen. Anderen hebben in overleg met het waterschap nog een jaar gewacht om met watermaatregelen aan de slag te gaan.

Naast maatregelen gericht op de waterkwaliteit zijn waterschappen een cruciale partij voor wat betreft het waterpeil. Eén van de oorzaken van de achteruitgang van de weidevogels is het gebrek aan situaties met een hoog waterpeil. Hiervoor is er binnen het ANLb een tweetal mogelijke maatregelen, namelijk (tijdelijke) verhoging van het slootpeil en van percelen (plas-dras). Om dit te realiseren is een goede samenwerking nodig met de verschillende waterschappen.

Verbeterpunten

De samenwerking met de waterschappen zal worden versterkt om zowel de maatregelen gericht op de waterkwaliteit verder uit te rollen alsmede de mogelijkheden verder onderzoeken om hogere waterpeilen mogelijk te maken.

Collectieven vol goede moed

De bovengenoemde zaken hebben de collectieven afgelopen jaar veel tijd en energie gekost. Desondanks zijn veel betrokkenen vol goede moed. Het nieuwe stelsel wordt door hun gezien als een flinke stap in de goede richting. En in sommige gebieden is er naar hun oordeel mogelijk sprake van een kentering in de jarenlange negatieve trend. Daar wordt ook veel energie uit geput. De collectieven zijn dus vol ambitie om het ANLb tot een succes te maken. De directe relatie tussen de gebiedscollectieven en de afzonderlijke agrariërs wordt als zeer positief ervaren.

Ontwikkelingen

Bij de collectieven leven veel ideeën voor aanpassingen van het huidige beheer en/of voor nieuwe beheervormen.

5. Maatschappelijke input

5.1 Inleiding

Eén van de beoogde verbeteringen binnen het nieuwe stelsel van agrarisch natuurbeheer is de afstemming van het beheer met de aangrenzende weidevogelreservaten in het NNN. Daarnaast komt een goede afstemming met maatschappelijke partijen zoals die van weidevogelvrijwilligers het beheer ten goede. Omdat voorzien is dat de agrarische collectieven zich in het eerste beheerjaar van het nieuwe stelsel vooral zouden moeten richten op de organisatie van de uitvoering, is ondersteuning bij de afstemming van het beheer met het maatschappelijk veld ondergebracht bij de Taskforce Agrarisch Natuurbeheer.

5.2 Organisatie maatschappelijke input: Taskforce Agrarisch Natuurbeheer

In Zuid-Holland is de Taskforce Agrarisch Natuurbeheer in 2016 actief geweest. Hierin werkten Boeren Natuur Zuid-Holland, de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, de Groene Motor en het LEI samen om de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer af te stemmen met maatschappelijke partijen. Andere doelen waren om het agrarisch natuurbeheer door te ontwikkelen, kennis te delen en de betrokken vrijwilligers te ondersteunen. De Taskforce Agrarisch Natuurbeheer is met een incidentele subsidie vanuit de provincie Zuid-Holland gefinancierd.

5.3 Reacties maatschappelijke partijen

In het vorige hoofdstuk is ingegaan op de afstemming met de maatschappelijke partijen zoals de collectieven hier tegenaan kijken. In deze paragraaf worden de geluiden vanuit de maatschappelijke partijen weergegeven.

Vanuit het maatschappelijk veld komen overwegend negatieve geluiden ten aanzien van het agrarisch natuurbeheer. Het werk van de Taskforce Agrarisch Natuurbeheer heeft dit niet kunnen voorkomen. De komende jaren dient de afstemming van het beheer te worden opgepakt.

Door maatschappelijke organisaties geconstateerde problemen

De volgende problemen zijn in veel gebieden door de maatschappelijke organisaties geconstateerd:

- De pakketten zwaar beheer (voornamelijk uitgestelde maaidatum) lagen vaak niet op de goede plek, in die zin dat deze niet goed aansloten bij de locatie van broedende vogels.
- De percelen met zwaar beheer werden door de vogels vaak weinig gebruikt als broedplaats
- In veel gevallen hebben gezinnen met kuikens weinig of zelfs geen gebruik gemaakt van de percelen met zwaar beheer (incl. last minute). Vaak trokken de gezinnen naar andere plekken. Over naar welke plekken de vogels trekken is geen informatie bekend.
- Op de percelen met zwaar beheer (incl. last minute) werd vaak geconstateerd dat de vegetatie te dicht en te lang was en niet goed bruikbaar was voor kuikens.
- Regelmatig kwam het voor dat wel werd gewacht met maaien tot de afgesproken datum, maar het maaien niet verder werd uitgesteld (terwijl er nog gezinnen met kuikens aanwezig waren of konden zijn)
- Predatie was vaak een probleem, evenals ganzenoverlast. Kanttekening is dat volgens de gegevens uit het systeem van landschapsbeheer de predatie van nesten dit seizoen echter het laagst was van de afgelopen 10 jaar.
- Ontwikkeling / uitbreiding van akkerrandenbeheer (of bollenvogelbeheer) was nog niet goed mogelijk

Brieven over zorgen weidevogelstand

Een groot deel van de bij het weidevogelbeheer betrokken partijen heeft recentelijk middels brieven aan GS en PS duidelijk gemaakt zich grote zorgen te maken over de weidevogelstand. In een tweetal brieven (van NMF ZH en van de weidevogelwerkgroep Krimpenerwaard) wordt kritiek geuit op de huidige invulling van het ANLb maar wel ruimte voor verbetering zien.

In aanvulling op het bovenstaande, heeft Vogelbescherming Nederland eind 2016 een klacht ingediend bij de Europese Commissie omdat het rijk al jarenlang niet de benodigde maatregelen zou hebben genomen om de constante achteruitgang van de weidevogels te stoppen. Kern van de klacht is dat Nederland "*zijn internationale verplichtingen ten aanzien van de bescherming van weidevogels en hun leefgebieden niet nakomt*". Vogelbescherming is van mening dat er een bindend nationaal programma moeten komen voor weidevogels. Dit programma zou volgens Vogelbescherming moeten worden opgesteld in samenwerking met provincies, boeren, waterschappen en natuurorganisaties.

Verbeterpunten

Zoals reeds in hoofdstuk 3 is aangegeven zal PZH met de vrijwilligers, de TBO's en de collectieven in overleg gaan over het verbeteren van de samenwerking. PZH zal hierin zelf een faciliterende en waar nodig regisserende rol oppakken

6. Brede aanpak weidevogels (verbeterplan)

Afgelopen jaar is voor het eerst gewerkt met het nieuwe ANLb. Dat heeft wisselende resultaten gehad, zo is in het vorige hoofdstuk te lezen. Daarom werkt PZH aan een verbeterplan voor weidevogels. Het verbeterplan wordt afgestemd met het nationaal plan van aanpak weidevogels. Uitwerking van het Zuid-Hollandse verbeterplan vindt plaats in samenwerking met de maatschappelijke partijen.

In dit hoofdstuk zijn de hoofdlijnen van het provinciale verbeterplan weergegeven. Het begint met achtergrondinformatie (6.1) en gaat daarna in op het landelijke verbetertraject (6.2). In paragraaf 6.3 worden vervolgens de hoofdlijnen van het Zuid-Hollandse verbeterplan geschetst. Dit plan gaat in op de verbetermogelijkheden binnen ANLb, de kerngebiedenaanpak en de mogelijkheden buiten het stelsel van ANLb. In paragraaf 6.4 wordt ten slotte ingegaan op het proces.

6.1 Achtergrond

Verhoging waterstand en ontwikkelen kruidenrijk grasland essentieel

Het begint steeds duidelijker te worden dat verhoging van het waterpeil en het creëren van kruiden/structuurrijke graslanden essentieel is voor het behoud van weidevogels. Verhoging van het waterpeil zorgt ervoor dat bodemdieren (wormen) langer bereikbaar blijven. Verhoging van het waterpeil zorgt er ook voor dat het gras later in het seizoen en minder snel gaat groeien. Bovendien zorgt het binnen percelen voor verschillen in structuur/kruidenrijkheid. Dit is essentieel voor de overleving van weidevogelkuikens. Zij kunnen zich beter verplaatsen. En de structuur en kruiden trekken insecten aan die als prooi dienen voor de kuikens. Verhoging van het waterpeil heeft daarmee meerdere positieve doelen.

Inpasbaarheid van verhoging van de waterstand

In het verleden is vooral gemikt op het verhogen van het waterpeil op polderniveau. Dat is immers qua waterbeheer het makkelijkst. Maar dat is maatschappelijk gezien juist moeilijk haalbaar. Dat leidt namelijk tot beperkingen voor de landbouw. Inmiddels wordt er ook ervaring opgedaan met het meer lokaal opzetten van slootpeilen. Dat heeft alleen effect op de aangrenzende percelen, en is daarmee meer pleksgewijs mogelijk.

Mogelijkheden binnen het ANLb

Binnen het ANLb bestaan pakketten voor het verhogen van het (sloot)waterpeil en voor (greppel)plas-dras. Een gering deel van het afgesloten beheer is gericht op een hoger waterpeil. Deze maatregelen zijn namelijk niet populair bij boeren. Deze maatregelen zorgen ervoor dat het perceel langer nat blijft, waardoor de grasgroei trager op gang komt en percelen later begaanbaar zijn met zware machines. Het verhogen van het polderpeil is vaak in de praktijk ook lastig. Dit heeft namelijk directe invloed op de bedrijfsvoering van de aanwezige agrariërs. Het aanleggen van plas-drassituaties stuit in bepaalde gevallen op bezwaren vanuit de waterschappen. Wanneer na afloop van de plas-drasperiode het water weer wordt afgevoerd, bevat dat veel nutriënten. Dat verhoudt zich niet altijd tot de doelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water. Door echter het water middels verdamping kwijt te raken is dit probleem minder relevant. Binnen het ANLb zijn kruidenrijk grasland en kruidenrijke randen subsidiabel. Van deze pakketten is samen ca. 475 ha gerealiseerd. De collectieven hebben hierbij wel aangegeven dat in veel gevallen de kruidenrijkdom van deze percelen verre van optimaal is. Dus hier is ruimte voor verbetering.

6.2 Landelijk plan van aanpak en scenariostudie

In de Kamermotie Grashoff-Leenders vraagt de Tweede Kamer om een nationaal plan van aanpak voor weidevogels. Afgelopen tijd hebben de weidevogelprovincies (waaronder Zuid-Holland), samen met het IPO en het Ministerie van EZ daaraan gewerkt. Hieraan werken ook Vogelbescherming Nederland en Boerenatuur.nl mee. Ter onderbouwing van het plan van aanpak hebben de partijen ingezet op het

ontwikkelen van enkele scenario's. Deze drie scenario's geven een beeld het te verwachten aantal broedparen van de grutto, bij verschillende intensiteiten van inzet op weidevogels.

De onderscheiden scenario's zijn:

0-scenario of referentie-scenario: brengt de populatie-omvang in zicht waar we op aan koersen met de huidige inspanningen.

Scenario 1: Optimaliseren van het huidige beheer, zonder aanpassingen in inrichting.

Scenario 2: optimalisatie van de inspanningen (inrichting + beheer) binnen de gebieden die nu voor weidevogels worden beheerd;

Scenario 3: het realiseren van een duurzame grutto-populatie van 40.000 broedpaar grutto's, de omvang zoals die door vogelbescherming Nederland wordt voorgestaan.

Aan WUR/Sovon is gevraagd om voor elk scenario de te nemen maatregelen te benoemen waarmee kan worden gestuurd om de scenario's te realiseren ('de knoppen waaraan kan worden gedraaid'). Die maatregelen zijn ontwatering, openheid, verstoring (onder andere het tegengaan van predatie), zwaarte van het gewas en intensiteit van beheer. Daarnaast is WUR/Sovon gevraagd om per scenario een verkenning van de kosten en het tijdpad naar realisatie uit te voeren.

De uitkomst van het landelijke plan van aanpak, inclusief deze scenariostudie, nemen wij in de Provincie Zuid-Holland mee in de uitwerking van ons eigen verbeterplan weidevogels. De mate waarin dat mogelijk is, is voor een groot deel afhankelijk of er vanuit het Rijk ook extra financiële middelen beschikbaar komen.

6.3 Ontwikkeling en verbeterplan provincie Zuid-Holland

De Provincie Zuid-Holland is bezig met het opstellen van een ontwikkeling –en verbeterplan weidevogels. De hoofdlijnen van dit plan worden in deze paragraaf alvast weergegeven. Komende maanden wordt dit verbeterplan, samen met de maatschappelijke partijen, verder uitgewerkt. Dit verbeterplan past binnen de brede aanpak weidevogels die de Provincie Zuid-Holland al geruime tijd uitvoert.

Kennisontwikkeling

Bij het ontwikkeling- en verbeterplan wordt nadrukkelijk ook de nieuwe kennis betrokken die over weidevogels beschikbaar komt. Hiervoor heeft de provincie Zuid-Holland in 2016 een aantal expertsessies gehouden. Ook heeft eind maart 2017 het symposium kruidenrijk grasland plaatsgevonden.

Het verbeterplan bestaat op hoofdlijnen uit de volgende punten:

1. Verbeteringen binnen het stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb);
2. Ontwerpen kerngebieden, met inzet van/rondom:
 - a. Reservaten
 - b. Gebieden voor water/calamiteitenberging
 - c. Een mogelijke derde optie is de inzet van eigen gronden buiten de NNN. De mogelijkheden en consequenties hiervan zullen in 2017 worden verkend.
3. Verbeteringen buiten het stelsel van ANLb:
 - a. Verbeteren kwaliteit natuurgebieden / weidevogelreservaten (middels POP3)
 - b. Realisatie en kwaliteitsverbetering van weidevogelgebieden in de NNN
 - c. Verkenning van de mogelijkheden ter stimulering van kruidenrijk grasland
 - d. Aanknopingspunten uit scenariostudie van Alterra, samenwerking met weidevogelprovincies
 - e. Vergroten en ontwikkelen van kennis
 - f. Samenwerking en gezamenlijke aanpak met de andere weidevogelprovincies.

6.3.1 Verbeteringen binnen het ANLb

Met het oog op verbeteringen binnen het stelsel worden de volgende zaken verder uitgewerkt:

- Vaker (informeel ambtelijk) contact hebben met de collectieven.
 - Zorgt voor meer feeling met de praktijk. Afgelopen jaar is het niet gelukt om ambtelijk alle collectieven te bezoeken. Wel zijn er op ambtelijk niveau eind december formele voortgangsgesprekken gevoerd met de collectieven.
 - Op korte termijn overleg over concrete verbeterpunten. Dit moet per collectief leiden tot een plan met concrete maatregelen ter verbetering. Dat kan gaan over meer of zwaarder beheer, op andere plekken, andere voorwaarden stellen aan nieuwe/bestaande pakketten, het treffen van inrichtingsmaatregelen, etc.
- Regie voeren op het structureel overleg tussen de gebiedscollectieven en de maatschappelijke partijen, d.w.z. vrijwilligers, TBO's, etc.

Resultaat

- Per collectief (9 stuks) een plan van aanpak opstellen met concrete verbetermogelijkheden.
- Goede verstandhouding met maatschappelijke partijen. Eerder oppakken van signalen over onvrede.
- Goede samenwerking met waterschappen

6.3.2 Ontwerpen kerngebieden

Polder de Ronde Hoep in Noord-Holland

Polder de Ronde Hoep geldt als een succesverhaal in weidevogelland. Het midden van de polder is in eigendom bij Landschap Noord-Holland en wordt beheerd als weidevogelreservaat (ca. 15%). Hier is de grondwaterstand verhoogd, en het beheer wordt optimaal ingericht voor weidevogels. Dat beheer wordt uitgevoerd door boeren.

In de omliggende ring vindt veel agrarisch natuurbeheer plaats op boerenland (10% zwaar beheer, 40% licht beheer). In de buitenste ring, langs de dijk en bij de boerderijen, wordt gangbaar geboerd. Het gebied is van oudsher bekend om zijn goede weidevogelstand. Tot 10 jaar terug ging het hier niet goed mee, ondanks de reservaat aankoop en het agrarisch natuurbeheer. Sinds die tijd is er een vorm van beheer ontwikkeld waarbij er intensief wordt geïnventariseerd en aansluitend op de bevindingen het beheer gecoördineerd wordt ingezet.

Kerngebieden in Zuid-Holland

Binnen het verbeterplan zal worden verkend of er binnen de grenzen van de provincie Zuid-Holland mogelijkheden zijn om een aantal weidevogelkerngebieden te gaan vormgeven. Die kerngebieden kunnen gevormd worden rond bestaande weidevogelreservaten en/of waterbergingen. Mogelijk kunnen eigen gronden buiten de begrenzing van de NNN hierbij ook een rol spelen. De (on)mogelijkheden en de (financiële) consequenties hiervan zullen dit jaar worden verkend.

Op dit moment is in Midden-Delfland een weidevogelpact (bestaande LTO-Noord, agrarisch natuurvereniging, weidevogelwerkgroep, natuurmonumenten) bezig met het verbeteren van de omstandigheden voor weidevogels. Doel hierbij is om een mix van reservatsbeheer en beheer op boerenland in te zetten.

Proces om kerngebieden te selecteren

Voorjaar 2017 zal de provincie samen met experts, de collectieven en maatschappelijke partijen verkennen of er rond bestaande weidevogelgebieden een Ronde Hoep-achtige aanpak mogelijk is.

Gedacht wordt aan de volgende gebieden voor een kerngebieden-aanpak:

- Midden-Delfland. Hier komen plaatselijk hoge dichtheden weidevogels voor. Er worden hier meerdere waterbergingen ingericht.
- Krimpenerwaard. Hier wordt NNN gerealiseerd voor weidevogels. Verder vindt hier veel agrarisch natuurbeheer plaats.
- Donkse laagten. 160 ha. Vogelrichtlijngebied (N2000), aangewezen voor wintergasten (kleine zwaan, brand- en kolgans)
- De Wilck. 116 ha. Vogelrichtlijngebied (N2000), aangewezen voor wintergasten (kleine zwaan en smient)
- Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein. 711 ha. Vogelrichtlijngebied (N2000), aangewezen voor kleine zwaan, smient, krakeend en slobbeend.

Resultaat

In volgorde van kansrijkheid, kansrijke gebieden identificeren waar we een Ronde-Hoepachtige aanpak kunnen uitrollen. Inclusief een analyse per gebied welke concrete maatregelen nodig zijn.

6.3.3 Verbeteringen buiten het ANLb

Behalve verbeteringen binnen de kaders van het stelsel voor ANLb, wil de Provincie Zuid-Holland ook inzetten op verbeteringen buiten het stelsel. Dat betekent dat er andere maatregelen genomen kunnen worden, niet alleen gericht op beheer maar ook op inrichting. Deze maatregelen kunnen zowel op boerenland als in reservaten plaatsvinden.

Half maart '17 heeft Alterra een scenario-studie opgeleverd. Hieruit blijkt dat zowel op boerenland als in reservaten flinke stappen gezet kunnen worden voor weidevogels. In beide categorieën is een te laag waterpeil een belangrijke factor. Aanknopingspunten uit deze studie en andere ontwikkelingen zijn:

- PZH gaat met terreinbeherende organisaties (TBO's) in gesprek over verbetering van het beheer in reservaten.
- De scenario-studie van Alterra bevat een selectie van Nederlandse gebieden met goeie potenties, maar waar een factor nog niet optimaal is. Wij gaan voor de gebieden in onze provincie bekijken welke potenties er zijn om de omstandigheden daar te verbeteren. Daarnaast zetten we onze samenwerking met de andere weidevogelprovincies en het rijk voort.
- Een van de mogelijke verbeteringen naast het waterpeil, is de vegetatiestructuur. Deze is op dit moment vaak niet optimaal voor weidevogels. Daarom stimuleren wij als provincie kruidenrijk grasland. Hier is een pakket voor binnen het ANLb. Dat pakket en andere pakketten zorgen echter nauwelijks voor een ontwikkeling/toename van kruidenrijke graslanden. Daarom willen wij onderzoeken of er belangstelling is voor een stimuleringspremie voor de inzaai van kruidenrijk grasland.
- In september 2017 wordt de POP3-subsidie gericht op non-productieve investeringen voor biodiversiteit opengesteld. De gedeputeerde heeft afgelopen winter aan PS toegezegd te kijken of deze openstelling ingezet kon worden met het oog op boerenlandvogels. De openstelling is

uitgesteld, opdat aan dit verzoek gehoor kan worden gegeven. Met de openstelling zullen aanvragen gericht op weidevogels maar ook akkervogels zoals de patrijs, mogelijk gemaakt worden. Hiermee is er een financieringsbron voor maatregelen door onder andere agrariërs, waterschappen en TBO's.

- Afgelopen jaar heeft de Provincie Zuid-Holland een aantal expertmeetings georganiseerd. Eind maart '17 organiseerde de provincie, op verzoek van Provinciale Staten, een symposium over de inpasbaarheid van kruidenrijk grasland in de gangbare agrarische bedrijfsvoering. Dit symposium en de expertsessie helpen om de kennis over weidevogelbeheer te vergroten. Daarom is PZH voornemens om expertmeetings te blijven organiseren.
- Onze ambities binnen de brede aanpak weidevogels zullen worden opgenomen in de Startnotitie biodiversiteitsplan.

Resultaat

Prioritering van meest kansrijke reservaten. Per gebied concrete uitwerking van benodigde maatregelen, inclusief verkenning naar benodigde financiën.

6.4 Proces/mijlpalen

- Op 17 mei 2017 behandelen PS de voortgangsrapportage biodiversiteit. Hierin zal ook worden ingegaan op agrarisch natuur- en landschapsbeheer/weidevogels.
- Opstellen ontwikkeling- en verbeterplan in 2017, voor zomer 2017 gereed
- Verkennen mogelijkheden inzet eigen gronden, gereed voor zomer 2017